

ZADRUGA

:: :: Glasilo „Zadružne Zveze v Celju“. :: ::

Vabimo k rednemu občnemu zboru

Zadružne Zveze v Celju

registrovane zadruge z omejeno zavezo

ki se bode vršil

v četrtek, dne 18. junija 1914 ob 10. uri dopoldne
v dvorani »Narodnega doma« v Celju.

DNEVNI RED:

1. Pozdrav in otvoritev.
2. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
3. Poročilo o poslovanju načelstva in nadzorstva.
4. Poročilo o računskem zaključku za leto 1913.
5. Poročilo o organizatoričnem in poučnem delovanju v
letu 1913.
6. Poročilo o revizijskem poslovanju v letu 1913.
7. Poročilo o blagovnem oddelku.
8. Poročilo revizorjev Splošne zveze avstrijskih kmetijskih
zadrag na Dunaju o računskem zaključku za leto 1913.
9. Poročilo nadzorstva.
10. Sklepanje o potrditvi računskega zaključka in o raz-
delitvi čistega dobička.

11. Volitev načelstva in nadzorstva.
12. Določitev letnih prispevkov za leto 1913.
13. Sprememba pravil.
14. Razgovor o bodočih nalogah.
15. Razni nasveti.

Za občni zbor veljajo te-le določbe: »Vsak zadružnik ima pravico glasovati pri občnem zboru v vseh v § 34. navedenih točkah in ima vsak delež po 10 K eden glas, vendar ne sme imeti nobeden posamezni udeleženec občnega zbora za svoje deleže več, kakor edensto glasov. Zadrugo zastopa pri občnem zboru njen načelnik ali kak drug pooblaščenec, ki mora biti ud izmed katere v »Zvezi« včlanjenih zadrug. Vsak pooblaščenec, bodisi načelnik, bodisi kak drug, se mora legitimirati s tozadevnim, v seji načelstva sklenjenim pravilnim pooblastilom ali pa z dotično deležno listino.«

CELJE, dne 1. maja 1914.

Zadružna Zveza v Celju, registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Anton Mirnik
član načelstva.

Dr. Anton Božič
predsednik.

Miloš Stibler
tajnik.

MILOŠ STIBLER:

Izposojila.

Kadar zadruga v svojem okolišu ne dobe dovolj denarja skupaj za odpravljanje tekočih poslov, se zatečejo ali k svoji Zvezi, ali h kakemu drugemu zavodu in iščejo izposojila. V mirnih gospodarskih časih ne dela to navadno nobenih težav. Izposojila je lahko dobiti, zasluži se pri istih še zmiraj nekaj, tako si mislijo načelstva zadrug, pa si izposojujejo ter izposojen denar dajejo naprej na posojila. Če pa bi se le zgodilo, da bi v mirnem času zahteval upnik od zadruge denar nazaj, se gre k drugemu zavodu in stvar je brez posebnih težav urejena.

Drugače pa je v času gospodarskih kriz, kakor smo jo imeli tudi zadnja leta. Iz izkušnje vemo, da so bili ravno veliki zavodi, na katere so mali navezani, prvi, ki so ustavili nadaljnje dovoljevanje posojil in so skušali tudi ž obstoječe kredite kolikor mogoče skrčiti. Veliki zavodi imajo pač mnogo več izkušenj n natančneje poznajo položaje, ki nastanejo v dobi kriz, zato postanejo takoj ob pričetku previdni, da ne pridejo v zadrego. Vedo, da se je v dobi kriz boriti s pomanjkanjem denarja, na hranilne vloge ni z gotovostjo računati, pritok denarja vobče postaja počasnejši, pač pa se vrše vzdigi vlog v večji meri, kakor v mirnih gospodarskih časih. S temi dejstvi, ki jih že poznajo iz izkušenj prejšnjih kriz, je treba računati in poslovanje primerno urediti. Zasigurati je treba dovolj sredstev za izplačilo hranilnih vlog in za najpotrebnejše kreditne posle. Zato odpovedovanje vseh manj potrebnih posojil, med katera le premnogokrat spadajo taka posojila, ki so bila dana malim denarnim zavodom, na obstoju katerih veliki zavodi nimajo posebnega interesa.

Denarni zavod, ki se v mirnem času pri najemanju izposojil ni zagalopiral in se je zatekel k drugemu zavodu za pomoč res samo v najnujnejšem času, bo že imel tudi pri nizkem stanju izposojil v času krize težkoče. Kajti tudi za njega velja, da postaja pritok denarja počasnejši, odtok hitrejši, kakor v mirnem gospodarskem času. Mesto, da bi imel za to dobo nekaj razpoložljivega denarja in morebiti tudi zasiguranega kredita, tiči že v izposojilih. Napeti mora vse sile, iztjavati posojila in z vsemi sredstvi pridobivati novih vlagateljev, da more redno vršiti potrebna plačila. Ako pa ne bo storil vsega, kar se sploh more storiti za pridobivanje novih sredstev, potem se kaj lahko

zgodi, da začne z svojimi plačili zaostajati. To da povod za nezaupanje in s tem nastane za zavod položaj, iz katerega se je le s težavo izkopati

V naravnost neznosen položaj pa pridejo v času krize tisti denarni zavodi, ki so se v dobrih časih visoko založili z izposojili. Imamo po Slovenskem celo vrsto posojilnic, pa tudi drugih denarnih zavodov, ki spadajo v to skupino in ki so napravili v času zadnje krize najbridkejše izkušnje. Posojevanje, tudi v najpotrebnejših slučajih, so morali popolnoma ustaviti. Z vlagatelji so se morali pogajati zaradi odpovednih rokov. Upniki so prihajali v mnogih slučajih celo s tožbami. Zaupanje do takega zavoda gre v takih okoliščinah v izgubo in treba je mnovega in naporenega dela, predno se zopet pridobi naklonjenost občinstva. Krivdo pa nosi na vsem vedno prelahkomiselno najemanje izposojil in vobče dejstvo, da se je zanemarjala skrb za likvidnost zavoda. Sedaj, po kolikortoliko končani krizi, pa je ravno primeren čas, da vodstva naših denarnih zavodov o teh nedostatkih razmišljajo in skušajo določiti nekaka načela, po katerih bi se bilo v prihodnje ravnati ravno glede izposojil.

To danes stoji, da je neobhodno potrebno vsakemu denarnemu zavodu skrbeti za to, da ima za najnujnejše svoje posle, to je za izplačevanje vlog in za dovoljevanje nujno potrebnih posojil vedno zadosti sredstev na razpolago. Vzorno bi pač bilo, da nobeden zavod ne razposodi vsega z vlogami zaupanega denarja, temveč da en del svojih sredstev vedno tako naloži, da jih dobi v slučaju potrebe takoj nazaj. Toda to je samo vzor, ki ga glede vseh posojilnic najbrže nikdar ne bomo dosegli. Pač pa bo menda pritrdil danes vsak praktik, da je skrajno slabo, ako se izposojila rabijo za dovoljevanje posojil. So izjeme, ko bo tudi to potrebno, toda načeloma bi se kaj takega ne smelo goditi. In vendar se godi. Če vzamemo v roke statistiko avstrijskega posojilništva, najdemo, da obstoji celo na stotine posojilnic, ki imajo več izposojil, kakor lastnega premoženja in domačih hranilnih vlog. To se je pri nas na jugu že izkazalo kot napačno, drugod pa še utegnejo priti do podobne izkušnje. Izposojil se ne sme najemati v ta namen, da bi se izposojeni denar dajal naprej na posojila, kajti izkušnja uči, da se v mirnih gospodarskih časih tudi s takim poslovanjem lahko živi, v dobi gospodarskih kriz pa se izkaže tako poslovanje kot temeljna napaka, ki se je moramo v hodoče izogibati. Posojilnica, ki nima dovolj lastnih sredstev, da ugodí vsem došlim kreditnim prošnjam, naj omeji posojevanje na najnujnejše slučaje in sicer se naj v prvi vrsti ozira na male posestnike. Vse drugo se odkloni. Nikjer ne stoji pisano, da bi morala ravno posojilnica dati več, kakor

ima sama. Tudi je popolnoma napačna tista sramežljivost mnogih naših posojilničarjev, češ da je sramotno za posojilnico, ako ne more ugoditi vsem dobrim posojilnim prošnjam. Prvo je skrb za likvidnost, sramežljivost pa nima tu ničesar opraviti.

Drugo, kar je istotako izvrstno sredstvo proti nevarnostim izposojil in vobče pomanjkanju zadostnih lastnih sredstev, je, da se naj dovoljujejo le kratkodobna posojila proti odplačevanju kapitala v primernih poluletnih obrokih. Pri takem poslovanju dobi posojilnica razun obresti zmiraj nekaj denarja skupaj za svoje tekoče posle. Ako so posojilnice vzgojile svoje dolžnike za tako vplačevanje v dobrih časih, potem bo to v slabih časih držalo.

Tretje, kar je posebno važno, je pa to-le: Danes nobeden denarni zavod ne deluje popolnoma osamljen, temveč išče zvez z drugimi močnimi zavodi enake vrste. Razvile so se sčasoma med bankami skupine, v katerih se posamezni zavodi — člani dotične skupine — v raznih položajih medsebojno podpirajo. Če je to potrebno za močne akcijske družbe, potem mora biti še mnogo bolj važno za naše male denarne zadrage. Imamo sicer zadrugne zveze, ki bi naj predstavljale take skupine, v katerih se člani medsebojno podpirajo, toda zveze še daleč ne store toliko, kakor bi morale storiti. Zakaj ne? Ker je v posameznih zadrugah še mnogo preslabo razvit čut o potrebi brezpogojnega skupnega delovanja v zvezi. Zadrage **morajo** svoje kreditne posle z odvišnimi denarji in z izposojili koncentrirati v svojih zvezah, morajo pa tudi svojim zvezam dati trdno podlago, le potem bodo za časa kriz imele za seboj organizacijo, ki jih bo lahko v nevarnih položajih ščitila.

Tako pridemo pri razmotrivanju o izposojilih na razne misli. Želeti bi bilo, da bi se v takih vprašanjih mnogokrat razpravljalo tudi v načelstvenih sejah in na občnih zborih posameznih zadrug. Čim več se bo o tem govorilo, tem več izurjenosti pride v voditelje naših zadrug in tem bolj bodo spoznavali, da se pri najemanju izposojil ne sme postopati lahkomišno. Postali bodo opreznější. Če pa se bodo iz raznih nujnih okoliščin odločili za izposojilo, bodo vendar poprej skušali posojilnico zavarovati tako, da v slučaju kake nenadne krize ne bo nevarnosti za redno poslovanje.

Vse povedano velja v prvi vrsti za posojilnice. Za druge zadrage, posebno take, ki rabijo za investicijo v svoje poslovanje mnogo denarja, pa je treba še mnogo večje previdnosti. Pri nedenarnih zadrugah je neobhodno potrebno, da zberejo svoj prometni kapital le iz deležev in **stalnih** vlog združnikov in samo manjši del smejo

tvoriti izposojila, a še ta morajo biti dolgodobna. Nedenarne zadruge, ki delajo le z denarjem nezadrušnikov in sicer z vsak čas odpovedljivimi izposojili, so vsak dan v nevarnosti za svoj obstoj, osobito v času kriz, ko ne morejo najti novega posojilo-dajalca.

+ Posojilnice in posojila na vknjižbo.

V glasilu avstrijskih nemških šulcedeličevk »Die Genossenschaft« razpravlja starosta nemških avstrijskih zadrugarjev, g. Wra-betz o vprašanju, ali se naj posojilnice pečajo s posojevanjem na vknjižbo, ali ne. Izvajanja zaslužnega praktičnega zadrugarja imajo popolno veljavo tudi za slovenske razmere, zato jih tukaj priobčujemo.

Predsedstvo zveze avstrijskih nemških šulcedeličevk je lanskemu zvezinemu občnemu zboru med drugim stavilo tudi predlog, v katerem je izraženo, da je skrb za mobilnost ali likvidnost glavna naloga posojilnic. Povod k temu predlogu je dala kriza v letih 1912 in 1913, vsled katere se je posojilnicam odtegnilo mnogo vlog in tudi ni bilo mogoče dobiti večjih bančnih kreditov. Med drugim se je v navedenem predlogu za likvidnost zahtevalo tudi, da se naj posojilnice kolikor le mogoče izogibajo posojevanju na vknjižbo in naj goje posojevanje na menice. Ta zahteva pa je naletela na zborovanju na hud odpor. Zborovalci so namreč razumeli predlog tako, kakor da bi posojilnice sploh ne smele posojati na vknjižbo. Tako radikalno pa Zvezino predsedstvo ni bilo v svoji zahtevi, ker se je samo zavedalo, da bi to ne bilo povsod in v vseh slučajih izvedljivo, temveč je predlagalo, da posojilnice »po možnosti« opuste tako poslovanje.

Z ravno istim vprašanjem so se bavili zvezini občni zbori že l. 1880., 1881. in 1882. Takratna predsedstva so stavila predloge, v katerih je bilo izraženo, da šulcedeličevke **niso sposobne** za dovoljevanje hipotečnega kredita. Predlog je propadel. Še le l. 1882 je prodrl kompromisni predlog sledečega besedila: »Posojilnice v splošnem niso poklicane dovoljevati realni kredit, zato se priporoča onim denarnim zadrugam, osobito kmetijskim, katerim ni zmiraj mogoče tako posojevanje opustiti, da dovoljujejo taka le v omejenem obsegu, proti pupilarni varnosti in proti pravici trimesečne odpovedi.« Temu sklepu odgovarja tudi lanski predsedstveni predlog.

Zakaj se naj pečamo s hipotekarnim posojevanjem kolikor mogoče malo? Odgovor na to vprašanje je zelo enostaven. Namen posojilnic je dovoljevati osebni kredit. Dana posojila naj ne bodo nikdar trajna, dolgodobna. Vedno naj bo dogovorjen kratek rok za odplačilo, kjer pa to ni mogoče, naj se izvršujejo prolongacije z delnimi odplačili. Posojilo na vknjižbo pa se vleče včasih desetletja. In iz česa obstoje obratna sredstva posojilnice? Iz deležev, ki jih člani lahko vsak čas odpovedo in iz vlog, ki jih vlagatelji istotako lahko vsak čas vzdignejo. Vsako leto lahko večje število članov odpove članstvo in deleže in vsak čas lahko vlagatelji vzdignejo večje svote vlog. Osebito v dobi gospodarskih kriz lahko vzdigi postanejo usodepolni za nadaljni obstoj zadruga.

Ako bi kedo ugovarjal, da velja vse to tudi za regulativne (občinske, okrajne) hranilnice, tedaj je omeniti, da je možno, da pridejo tudi ti zavodi v dobah gospodarskih kriz v zadrego, ako so preveč denarja zabili v dolgodobna hipotečna posojila. Taki slučaji so se že primerili. Toda v takih slučajih podpre hranilnico navadno občina ali vlada, posojilnice so pa navezane na lastno moč. Tudi se ne sme prezreti, da si morejo hipotečni zavodi pomagati z izdajanjem zastavnih pisem, česar posojilnicam ni mogoče storiti.

Ko so se pred 32, 33 letmi prvokrat vršila posvetovanja o tem vprašanju, je bilo za hipotekarni kredit mnogo slabše poskrbljeno, kakor danes. K temu je prišlo še to, da so imele zadruga takrat mnogo denarja in so morale gledati, da ga dobro in obrestonosno naložijo. Kaj je bilo v teh razmerah bolj naravno, kakor to, da so skušale razposoditi kolikor mogoče mnogo na hipoteke, kajti res je, da nudi tako posojevanje pri previdnem postopanju največ varnosti! **Pozneje so se pa časi spremenili.** Število hranilnic in bank, ki so poklicane gojiti hipotekarni kredit, je močno narastlo, razun tega so se ustanovili v skoraj vseh kronovinah deželni hipotečni zavodi, ki delujejo z izredno nizko obrestno mero; s tako obrestno mero, da zadruga po večini niso v stanu konkurirati, ker dajejo za vloge navadno višje obresti, kakor drugi zavodi.

Zadruga smejo torej dovoljevati hipotekarni kredit le izjemoma, ako zahtevajo to čisto posebne krajevne razmere, in sicer samo proti letnemu odplačevanju kapitala, kajti tudi varnost vknjiženih dolgov utegne postati vedno manjša, ako ostane tak kredit skozi desetletja nespremenjen. Posestnik, kojega posestvo se danes brez skrbi lahko obremeni do polovične vrednosti, more biti v 20 ali 30 letih popolnoma uničen, bodisi z lastno, bodisi tudi brez lastne krvde. Najraznovrstnejši gospodarski dogodki lahko uničijo vrednost zemljiške in hišne

posesti, poslovne razmere utegnejo povzročiti pomnožitev dolgov in hipotekarno posojilo pride v največjo nevarnost, ako ni bilo poprej dogovorjeno odplačevanje v letnih ali še krajših obrokih. Imamo za to celo vrsto primerov iz starejše in iz zadnje dobe. V prejšnji dobi so propadle posojilnice v krajih Rudolfsheim, Fünfhaus in Mödling, vse radi tega, ker so se preveč pečale s hipotekarnim kreditom. V novejšem času imamo posojilnico Bräx in še nekaj drugih posojilnic, ki sicer še obstoje, a se nahajajo v nevarnosti, da pridejo v doglednem času radi hipotekarnega kredita do poloma. Lani se je zgodil sledeči slučaj: neka posojilnica je cenila neko posestvo na 170.000 K. Posestvo je prišlo na dražbo in je sodno bilo cenjeno na 90.000 K, pri prodaji pa ga je kupila posojilnica za 60.000 K, za ceno, ki niti od blizu ni dosegala terjatve na danem hipotekarnem posojilu.

Radi priznamo, da so to izjeme. Toda nam gre pred vsem za likvidnost posojilnic, ki naj bo taka, da bodo zadruga vsako gospodarsko krizo in vsak naval vlagateljv lahko prenesle. To se pa gotovo ne bo doseglo v tistih posojilnicah, ki razposodijo več kakor polovico, včasih do 90% vseh vlog na hipoteke. Take zadruga morajo propasti, ako nastane kriza ali kakoršenkoli nemir, ker jim v takih slučajih tudi polletna odpovedna pravica nič ne koristi več. Na eni strani vlagatelji nimajo navade, da bi tako dolgo čakali na svoj denar, na drugi strani si bo pa tudi dolжник v slučaju kriz le redkokedaj mogel dobiti novo posojilo pri kakem drugem zavodu. Zato je bil predsedstveni predlog umesten. Iz istega ne govori teorija, temveč dejstva in pa izkušnje, ki smo si jih nabrali na podlagi revizijskih poročil.

MILOŠ STIBLER:

Trideset let združnega dela.

(Nadaljevanje.)

Odborova seja dne 30. maja 1899.

»Tajnik poroča o svojem delovanju od časa zadnje odborove seje dne 1. aprila tl. pa do danes. Pisarniškega dela je bilo v tem času jako mnogo, tako da mu ni preostajalo mnogo časa za revizije. Zlasti je bilo zopet potreba preskrbeti razna registrovanja, pritožbe, napovedi o pridobitini, o rentnini, treba je bilo izdelovati računske sklepe

oziroma taiste popravljati. Revizije je izvršil naslednje: dne 4. aprila delno revizijo v Pišecah, kjer je sestavil računski zaključek. Dne 7. aprila v Sinčevasi na Koroškem. Za to posojilnico je moral delati letni račun sam, kar mu je vzelo skoro 14 dni časa in je mogel v to svrho vzeti vse knjige te posojilnice seboj v Celje. Dne 8. in 9. aprila delno revizijo v Klečah pri Beljaku, kjer je zamogel vsled velikih neredov, ki vladajo v tem zavodu, sestaviti le provizoričen račun. To posojilnico bode treba v teku leta še enkrat temeljito revidirati, kakor hitro spravi tajnik g. župnik Gabron knjigovodstvo itd. v red, kakor mu je tajnik naročal. Dne 10. in 11. aprila revizijo v Velikovcu, kjer je bilo treba tudi napraviti letni račun. Dne 25. aprila in 1. maja je revidiral po naročilu Zveze g. P. Simon posojilnico v Št. Lenartu v Slov. gor. ter predložil o istej poročilo, ki se glasi jako neugodno. V odpravo kričečih nerednosti se je pisalo načelniku č. g. dekanu Jurčiču, kateri pa na dotično pismo še ni odgovoril. Dne 1. in 2. maja se je izvršila revizija pri posojilnici v Sodražici, kjer je bilo tudi treba napraviti letni račun. Nadalje so se vršile revizije: 12. maja v Spodnjem Dravogradu, 13. maja na Suhi, 15. in 16. maja v Črni, kjer je bilo treba narediti letni račun, 17. maja v Šmihelu pri Pliberku, 18. maja v Tinjah na Koroškem. Dne 24. in 25. maja se je izvršila revizija v Velikih Laščah, kjer je moral napraviti tajnik tudi letni račun. O vseh revizijah sestavljeni so zapisniki in so se prepisi istih vposlali dotičnim zavodom z naročilom, da konstatirane napake odpravijo ter se jih v bodoče ogibljejo.

Sklene se revidirati v kratkem posojilnico v Ormožu in ono v Sevnici. Tajniku se naroči, da se prepriča natančno, kdo se pri teh dveh zavodih razun načelnikov še briga za posojilnične agende in ako nimata dotična dva načelnika vsega sama v rokah.

K revizijskemu poročilu je še dodati, da je prisostvoval tajnik ustanovnemu občnemu zboru v Jarenini, ki se je vršil 16. aprila in da je tam zborovalce v imenu Zveze pozdravil ter pravila razlagal. Med potjo pa se je oglasil pri novi posojilnici v Št. Ilju v Slov. goricah, ter bil pri uradnem dnevu navzoč in dal načelstvu še marsikatera praktična navodila za uradovanje.

Med člane se sprejme hranilnica in posojilnica v Št. Ilju v Slov. goricah, katero je ustanovil tajnik in posojilnica v Rajhenburgu, katera se je ustanovila s posredovanjem g. Ivana Lapajneteta v Krškem. Vzame se tudi na znanje, da je ustanovil slednji binkoštno praznike po našem naročilu posojilnico v Fari pri Kosteju za kočevske Slovence.

Odborova seja dne 23. junija 1899.

Na dnevnem redu je zelo obširno poročilo o izvršenih revizijah in raznih intervencijah pri mnogih zadrugah, ki so bile potrebne pomoči. Izstopila je iz Zveze posojilnica v Kranjski gori. Na novo se sprejme Hrastilnica in posojilnica v Jarenini ter Okrajna posojilnica v Bovcu.

II. poučno zborovanje koroških slovenskih posojilnic.

Vršilo se je dne 31. julija 1899 v dvorani hotela »Sandwirt« v Celovcu. Predsedoval je Zvezin odbornik g. dr. Alojzij Kraut, ker se je ravno isti dan pripetila na železnici velika nesreča in vsled tega g. Vošnjak ni mogel pravočasno priti.

Prvi je predaval obširno in temeljito g. Franjo Joži o poslovanju posojilnic. Obdelal je po vrsti vse knjige, ki jih mora voditi posojilnica ter na tej podlagi obrazložil vse posojilnično poslovanje. Razpravlja o računskih zaključkih, o davkih, o nalaganju odvišnega denarja i. dr.

»Posvetovanje zaradi vzajemnega postopanja koroških posojilnic v socijalnem oziru«: »O tej točki poročal je obširno č. g. Val. Podgore, ki je zlasti povdarjal, kako potrebno je, da se koroške posojilnice med seboj tesno združijo in kako naj skupno delujejo v narodno gospodarskem oziru. Govornik je opozarjal na veliko slavnost, katera se bode vršila povodom otvoritve skladišča v Sinčivasi in je vabil na veliko vdeležbo. Slikal je žalostne šolske razmere na Koroškem in priporočal, naj posojilnice izdatno podpirajo slovensko šolstvo s prispevki, poslanimi družbi sv. Cirila in Metoda in svetoval, naj napravijo posojilnice po mogočnosti tudi štipendije za podpiranje slovenskih koroških srednješolcev in visokošolcev, da se vzgoji posvetna inteligenca, katere ima žal Koroška sedaj premalo ali skoro prav nič. Konečno se zahvaljuje govornik Zvezi in njenemu revizorju za požrtvovalno delovanje proseč, da bi istotako delovali tudi naprej. Zastopnike posojilnic pa pozivlja, da se vedno pokoravajo Zvezinim naredbam ter vstrajajo pod njenim nadzorstvom.«

»Razni nasveti«: »G. ravnatelj I. Lapajne kaže, kako so si opomogli z zadrugami Čehi in priporoča, da jih posnemajmo Slovenci. Govornik pravi, bodimo edini in držimo se tesno naših zadrug.«

G. F. Kandut povdarja potrebo edinosti in želi, da bi bile posojilnice v tesni zvezi in vednem medsebojnem občevanju, da se ve v slučaju potrebe obrniti na to ali ono, katera ima več gotovine na razpolaganje. Govornik misli, da bi bilo dobro, ako bi se sestavil ožji odbor za koroške posojilnice, kateri bi celo stvar vravnal in denarno gibanje nekako osredotočil.

Č. g. Kozman tudi priporoča tak pododbor, ki naj bi bil v Celovcu, kateri naj bi se večkrat zbiral in svetoval posojilnicam, kam naj nalagajo odvečno gotovino in kam se naj v sili obračajo za pomoč. Omenja tudi, da so koroške slovenske posojilnice dolžne veliko zahvalo za njih ustanovitev č. g. župniku Rousu. O Zvezi je slišal govornik povsod največ pohvale, kjer se je revizija izvršila in priporoča posojilnicam, naj ostanejo Zvezi vedno zveste.

G. Jošt naznani, da se je v pravilih Zveze že določilo, da se ustanovi v Celovcu poseben pododbor.

Govorili so potem še razni govorniki. Vspех je bil ta, da se je izvolil pododbor, obstoječ iz gospodov: Dr. Val. Janežič, Val. Podgorc, dr. Al. Kraut in Jos. Rozman. Ob enem se je določilo, da ostane za koroške posojilnice centrala, kakor je bila dosedaj, celjska posojilnica kot največja slovenska posojilnica, katera je vedno rada pomagala koroškim posojilnicam v denarnih zadregah in sprejemala tudi njihove odvečne denarje, katere zamore tudi zbog svoje močt brez vsake odpovedi vsak čas zopet izplačati. Izvoljeni odbor pa bode imel le nalogo posredovanja in bode poročal o vseh ukrepih Zvezi.

Konečno je omenil g. Jošt še lepega napredka, katerega so napravile koroške posojilnice v letu 1898 s tem, da se je čisti dobiček povzdignil od 5517 gld. na 11.417 gld. in je priporočal posojilnicam, naj se pri razdelitvi istega spominjajo izdatno onih prekoristnih naprav, katerih sta omenjala v svojih govorih čč. gg. Podgore in Rozman.

S zahvalo Zvezi in navzočim se je končalo važno in zanimivo zborovanje ob 6. uri zvečer. Baš ob koncu pa sta prišla z mnogimi rodoljubi iz podjunske doline predsednik Zveze g. M. Vošnjak in g. dr. Ivan Dečko, dasiravno so imeli vsled nezgode na železnici pet ur zamude in so zamogli priti namesto že ob 1. uri popoldne šele sedaj. Da ti gospodje niso storili dolge poti zastoni, nadaljevalo se je zborovanje po kratkem odmoru zvečer.

Ob pol osmih zvečer je otvoril g. predsednik M. Vošnjak zopetno zborovanje, pozdravil z iskrenimi besedami navzoče in kazal na potrebo takih shodov zlasti za koroške posojilnice. V svojem govoru povdarja veliko važnost koroških posojilnic in pravi, da ga veseli dejstvo, da se je izvolil danes pododbor, na kakršnega je mislil že takrat, ko je sestavljal pravila za Zvezo. Izvoljenemu odboru in vsem koroškim posojilnicam želi tudi v bodoče krepkega razvoja in najboljših uspehov.

Č. g. Rozman je na to v daljšem govoru navedel vse to, kar se je razpravljalo in sklepalo na popoldanskem shodu. V zbranih besedah je prav razumljivo ponovil vse obravnavane točke, da so se poučili o vsem tudi oni gospodje zborovalci, ki so brez lastne krivde zamudili prvo zborovanje.

G. dr. Ivan Dečko je odgovarjal kot pravni konzulent Zveze na mnogovrstna nanj postavljena vprašanja točno in poljudno ter zlasti prav temeljito razjasnil zadevo glede kolekovanja dolžnih pisem pri posojilih proti poroštvu. Za poučljiva razjasnila so bili govorniku vsi zborovalci jako hvaležni.

Slednjič se zahvali v imenu zborovalcev č. g. Rozman še enkrat gg. M. Vošnjaku, dr. Ivanu Dečkotu, revizorju Franju Joštu in ravnatelju Ivanu Lapajnetu, kateri se niso vstrašili dolge poti in so prišli poučevat pouka željne koroške posojilničarje, proseč zlasti g. revizorja, naj pregleduje prav strogo tudi v bodoče, izreče pa zahvalo tudi vrlim zborovalcem in zastopnikom koroških posojilnic, kateri so prihiteli v tolikem številu iz vseh krajev slovenske Koroške, da slišijo svoje učitelje in dobrotnike, da se okrepljeni in z novimi močmi povrnejo zopet vsak na svoj dom na trudapolno, pa hvaležno narodno delo, kateremu bode dal Bog, kakor upa, tudi svoj blagoslov. Vsem skupaj zakliče: Bog Vas poživi! Ker se nihče več ne oglasi k besedi, zaključí g. predsednik zborovanje.

»Vseh udeležencev je bilo okolo 70 in bi jih bilo gotovo prišlo še več, da se ni zgodila že omenjena nesreča na železnici.«

Občni zbor leta 1899.

Vršil se je dne 16. novembra 1899 v sejni dvorani celjske Posojilnice. Predsednik g. M. Vošnjak poroča med drugim sledeče: »Glede splošnega položaja posojilništva pravi govornik, da je obžalovanja vredno, da so se začeli cepiti Slovenci tudi že na tem tako važnem gospodarskem polju in sicer na Kranjskem in Primorskem ter želi, da bi se ta pogubni boj ne zanesel tudi med sosednje Slovence v drugih kronovinah. Gospod predsednik izreče svoje obžalovanje vsled tega, ker trpi s tem ugled slovenskega posojilništva in pravi: »Dobre gospodarske razmere so podlaga neodvisnosti v političnem oziru.«

Nadalje naznani g. predsednik, da si je kupila Zveza v tem letu v Celju lastno hišo na način, da so prispele k temu nakupu posojilnice z družabnimi vlogami. Zveza pa vsled tega nakupa nikakor ne more priti v škodo, ker bi se za slučaj, da bi hiša ne donášala dovolj dohodkov v pokritje obresti in v amortizacijo najetih posojil, pokríl primankljaj na drug z odborom celjske Posojilnice dogovorjen način.

Iz »poročila tajnika oziroma revizorja« je posneti to-le: »Tajnik naznani, da je sedaj v Zvezi 90 posojilnic, od katerih odpade na Koroško 20, na Kranjsko 24, na Primorsko 11 in na Štajersko 35. Odkar je nastavljen in se je posojilnicam naznanilo, da se bodo izvrševale vsako leto perijodične revizije, so nekatere posojilnice, katere navede, izstopile iz Zveze, kar je vsekako nekam čudno, ako se kedo revizije ustraši in ker je prepričan, da še tako dobro izšolano vodstvo napravi lahko pogreške, katere najlažje najde in popravi navadno le revizor. Žalostno je, da se nahajajo med temi posojilnicami celo take, za katerih ustanovitev se je Zveza svoječasno mnogo trudila in žrtvovala tudi gmotnih sredstev. Zaradi tega je nujno želeli, da dobimo kmalo zakonito vrejeno revidiranje posojilnic, kateremu se ne bode mogel izogniti potem nobeden denarni zavod, in sicer se bodo posojilnice, katere niso član Zveze, revidirale od vladnih organov.

Po prizadevanju Zveze so se ustanovile v tem letu tudi nekatere Posojilnice, in sicer na Štajerskem v Št. Ilju v Slov. gorici, v Jarenini, pri Sv. Križu nad Mariborom; vse te tri so ob štajerski jezikovni meji, kar hoče tudi nekaj pomeniti. Nadalje so se ustanovile posojilnice v Križevcih pri Ljutomeru, v Rajhenburgu in pri Sv. Petru pod Sv. Gorami, slednja za kozjanski okraj. Za poslednji okraj se poskuša še ustanoviti eno posojilnico in sicer v Št. Vidu pri Planini, kjer je govornik v družbi z gospodom ravnateljem Lapajnetom, kateremu gre mnogo zahvale za njegovo uspešno prizadevanje za ustanovitev potrebnih posojilnic, že tudi deloma pripravil pot za posojilnico in upa, da začne ista delovati v prihodnjem letu. Na Štajerskem se je ustanovilo, pravi govornik, v tem letu tudi še nekaj posojilnic brez naše pomoči, dasi smo bili radi pripravljeni pospeševati ustanovitev istih v takih krajih, kjer so iz narodno-gospodarskih ozirov potrebne. Te slednje sicer do sedaj še niso vstopile v našo Zvezo, želi pa, naj bi bile v Zvezi združene vsaj vse štajerske posojilnice brez izjeme. Na Kranjskem se je ustanovila posojilnica pri Sv. Križu pri Kostanjevici in so se delale priprave za osnovanje posojilnice za kočevske Slovence, katera pa vsled raznih zaprek še ni registrovana. Na Primorskem je začela poslovati posojilnica v Bovcu. Na Koroškem je ostalo pri starem številu posojilnic. Večina navedenih, na novo osnovanih posojilnic je sprejela v svoja pravila tudi zakon od 1. junija 1889 in so vsled tega navedene takozvane Raiffeisenove posojilnice.«

Nadalje tajnik podrobno poroča o revizijah in pisarniških poslih Zveze.

Pravila so se v več točkah nebitveno spremenila, na kar se preide k točki 5. dnevnega reda: »Razgovor o gospodarski organizac-

ciji na Slovenskem»: »O tej točki je govoril precej obširno gospod šolski ravnatelj Ivan Lapajne iz Krškega. Gospodarska organizacija zdi se govorniku kakor veliko poslopje. Čast in korist slovenskega naroda zahtevata, da se to poslopje tudi lepo, veličastno dovrši. V to je pa potreba, da bi delovali vsi v to poklicani faktorji složno in v medsebojnem sporazumljenju. Veliko imamo že zadrug. To so posojilnice, kmetijske zadruge in zavžitna društva. Govornik odsvetuje, da bi bile posojilnice tudi kmetijske zadruge, nego se naj bavijo izključno z denarnim poslovanjem. Naše slovenske posojilnice so postavljene na trden temelj. V tem oziru pa so dolžne zahvalo onim faktorjem, ki so sodelovali pri njihovi ustanovitvi in kateri jih sedaj tako vestno in požrtvovalno nadzorujejo. Največ zaslug ima v tem oziru Zveza slovenskih posojilnic v Celju, ter gre iste in njenemu marljivemu in spretnemu revizorju g. Fr. Joštu največ zahvale. Zato pa peče človeka, pravi govornik, ako vidi, da se začne semtertja snovati kaj novega, podobnega, iz strankarskih motivov, česar ni potrebe narekovala. V tem oziru omenja govornik konkurenčnih posojilnic v sosednji Kranjski, katere so hotele delati iz tega nekaj političen kapital. Nekaterim ljudem ne zadostuje, da je človek Slovenec, nego zahtevajo še nekaj več. Zaradi tega se mora obsojati, da se hoče delati i na tem polju konkurenca, kjer se gre za čisto domoljubje.

Še bolj pa peče, nadaljuje govornik, ako se nekaj konkurenčnega postavi pod nekako vodstvo. V tem oziru dokazuje govornik, da Zveza kranjskih posojilnic, ki je samo kopija Zveze slovenskih posojilnic v Celju, ni bilo potreba, ker je naša Zveza bila pripravljena, osnovati v Ljubljani podobno, ako bi se bilo to želelo, in je naša Zveza tudi že svojčas obsodila zapričeto gibanje na Kranjskem. Govornik pravi, da ga veseli, da so bili v tem oziru vedno edini Korošci in Štajerci ter do novejšega časa tudi Goričani, kateri slednji pa so se začeli v poslednjem času tudi nekako cepiti. Nadalje kritikuje govornik precej ostro tudi delovanje Gospodarske zveze, katera se je ustanovila poleg Zveze kranjskih posojilnic v Ljubljani. Govornik pravi, da bi jo sicer hvalil, ako bi se bila rodila iz domoljubja, a tako se mu zdi, da navedeni dve društvi drugo drugemu nasprotuje, oziroma konkurira, ker ima ravno tako Gospodarska zveza v pravih določeno, da sprejema med člane tudi posojilnice, Zveza kranjskih posojilnic pa sprejema med člane tudi goriške posojilnice itd.

Govornik priporoča potem, naj bi delovale posojilnice po možnosti le z domačim denarjem in naj ne iščejo dragih izposojil, navaja nepravilnosti v nekaterih bilancah in pravi: Treba je malo teo-

rije. Sedaj imamo že tri društva, katera nadzorujejo slovenske posojilnice, vrh tega pa še se snuje baš sedaj v Gorici neka Centralna posojilnica, katera hoče poslovati prvič kot navadna posojilnica, vrh tega pa hoče izposojevati tudi drugim posojilnicam (ako bode le kaj imela?) in hoče tudi posojilnice nadzorovati. Kdo naj verjame, da je mogoče toliko dela premagati, kakor si ga hočejo tukaj naložiti? To je zmešnjava, katero je treba ostro soditi.

Govornik naglaša, da bode treba po časopisih bolj pogosto povdarjati gospodarsko moralo, sicer pravi, bomo predaleč zabredli. Ob enem pohvali govornik koroške in štajerske posojilnice, katere so postopale hvala bogu še vedno korektno, med tem ko se gode na Goriškem in Kranjskem zmešnjave, da jih mora vsak razsodni posojilničar obžalovati. Na Kranjskem obstoje posojilnice, katere pristopijo vsaki Zvezi, ako le dobodo na posodo denarja in so na tak način nekatere zares član treh Zvez. Da li je to dobro, da li so to zdravi odnošaji, je pač dvomljivo.

Končno priporoča govornik naslednje: Zveza slovenskih posojilnic v Celju naj deluje na to, da se ohrani solidarnost na gospodarskem polju in naj skuša preprečiti, da se ne bodo širili slabi gospodarski nauki. En narod, ena sama gospodarska »Slovenija«.

Volitev odbora. »Predsednikom se enoglasno izvoli zopet g. M. Vošnjak. Za odbornike se izvolijo v smislu predruženih pravil: za Štajersko: gg. dr. Iv. Dečko, odvetnik, dr. Jos. Sernez, odvetnik, dr. J. Vrečko, odvetnik in Fran Lončar, posojilnični tajnik, vsi v Celju. Za Kranjsko: gg. Ivan Valenčič, veleposestnik v Trnovem in dr. Danilo Majaron, odvetnik v Ljubljani. Za Koroško: gg. dr. Alojzij Kraut, odvetnik in č. g. Valentin Podgorc, vikarij v Marijanišču v Celovcu. Za Primorsko gg. Slavoj Jenko, župan in deželni poslanec v Podgradu in Oskar Gaberšček, župan in veleposestnik v Tolminu. Ob enem potrdi občni zbor pododbor za Celovec, kateri se je imenoval pri shodu v Celovcu dne 31. julija tl. in sicer obstoji ta pododbor za sedaj le iz štirih udov, ki so: g. dr. Val. Janežič, zdravnik, g. dr. Alojzij Kraut, odvetnik, č. g. Val. Podgorc, vikarij in č. g. Jos. Rozman, kaplan, vsi v Celovcu. Za računsko pregledovalca se izvolita gg. c. kr. profesor Josep Kožuh v Celju in dr. Anton Žižek v Vojniku«.

Slučajnosti. »G. preds. Mih. Vošnjak priporoča še enkrat, naj se deluje na to, da bi se pogubonosni boj na gospodarskem polju ne zanesel iz Kranjskega in Goriškega tudi še v sosednje slovenske krovine. Govornik konstatuje, da je bila naša Zveza v političnem oziru

vedno nevtralna; ona pospešuje le snovanje posojilnic, kjer so potrebne, deluje na enakolično poslovanje in stremi za tem, da postanejo vse posojilnice z ozirom na svoje uradovanje uzorne.

G. dr. Josip Sernec pozivlja vse zastopnike posojilnic naj delujejo na to, da ostane naša Zveza glavna, kakor je bila dosedaj, da jej ostanejo zveste dosedanje članice ter da ji pristopijo tudi še druge posojilnice. Zveza bode dobro delovala le, ako bode imela mnogo članov in dovolj sredstev; male Zveze pa nimajo fonda in ne morejo izpolnjevati vsled tega naloženih si dolžnosti. Govornik želi, da se naj ne bi na tem polju nikdar razcepili. Potem naglašja g. dr. Sernec, da imamo Slovenci že precej kapitala, združenega v naših posojilnicah in da nam bode treba začeti misliti na to, kako dobimo v roke tudi večjih industrijskih podjetij. V to svrho bodedo morali v prvi vrsti preskrbeti za naraščaj tehnično izobraženih mož in priporoča, naj posojilnice zlasti rade podpirajo slovenske tehnike na visokih šolah. Sploh naj pa Posojilnice izdatno podpirajo učečo se srednjo in visokošolsko mladež.

G. učni prefekt Anton Korošec iz Maribora prosi v imenu Zveze gospodarskih zadrug za Spodnje Štajersko, naj Zveza slovenskih posojilnic danes izjavi, da bode te zadruge podpirala v gmotnem oziru, ako so dani predpogoji za zadostno varnost.

Imenom Zveze slovenskih posojilnic izjavijo g. predsednik Michael Vošnjak, g. dr. Josip Sernec in tajnik g. Fr. Jošt, da bode Zveza vedno rada priporočala podpiranje potrebnih gospodarskih zadrug, ako so dani predpogoji za zadostno varnost. Zveza sama seveda ne razpolaga z imovino, ker je ona društvo in ne denarna zadruga. Zaradi tega pa bode priporočala podpiranje omenjenih gospodarskih zadrug po posojilnicah, stoječih v Zvezi, katere posojilnice so že tudi sedaj rade podpirale potrebne gospodarske zadruge.

G. Peter Novak iz Slov. Bistrice želi, naj bi si posojilnice medsebojno pošiljale imenike dolžnikov in porokov, da bi potem ne bilo mogoče, da pride kaka posojilnica v zgubo vsled tega, ker je eden in isti dolžnik napravil dolg pri večjih posojilnicah. Stvar je težko izpeljiva, vendar se priporoča, naj si srednje posojilnice med seboj vsaj v važnejših slučajih in pri večjih posojilih poročajo.

X. Letopis slovenskih posojilnic za leto 1899.

Pisatelj Fr. Jošt pravi v »predgovoru«: »Desetič stopamo pred javnost s svojim delcem, katero naj naše posojilnice in vsi oni, katerim pride v roke, sprejmejo z rodoljubnim prizanašanjem. Trudili

smo se, popolniti Letopis kolikor najbolj mogoče ter sprejeti v istega vse ono, kar se nam je zdelo potrebno in najvažnejše. Marsikaj bi se dalo tu ali tam še zapisati, kar smo opustili iz raznih razlogov, o katerih nočemo razpravljati in o čemur se bode lahko prilično spregovorilo ustmeno.

Namen letopisov in statističnih podatkov je, podajati leto za letom sliko in pregled naših denarnih zavodov. Samo ob sebi se umeje, da bi bil Letopis v vsakem oziru popoln le, ako bi obsegal števila vseh obstoječih in na Slovenskem delujočih denarnih zavodov. Tej nalogi zadostiti, smo se prizadevali do lanskega leta tudi po vseh močeh. Pri tem pa smo doživeli bridke izkušnje in dobivanje poročil, računskih zaključkov in raznih neobhodno potrebnih podatkov nas je stalo toliko žrtev na delu in času, da smo se odločili, baviti se zana-prej izključno le z onimi posojilnicami, katere so član naše Zveze.

Obširnih razprav k posameznim tabelam nismo priobčili, držoč se sklepov raznih občnih zborov, ozirati se le bolj na statistiko, kakor na poučno stvarino, katera je izhajala v prvih letnikih Letopisa in katere se najde sedaj v izobilju v raznih knjigah, brošuricah, in časopisih. Zavest imamo, da delamo vedno nesebično in z najboljšim namenom. Pot, katero smo nastopili pri svoji ustanovitvi in katero nam je začrtal oče slovenskega posojilništva, naš zaslužni predsednik gospod Mihael Vošnjak, hodili bomo tudi v bodoče. Vsem slovenskim posojilnicam, katerih ustanovitev je narekovala gospodarska potreba, pa želimo, da se povspejo v dobi nastopivšega novega stoletja do najvišjega mogočega razvitka ter da postanejo nepremagljivi stebri in neusahljiva opora slovenskega ljudstva v boju za svoj narodno-gospodarski napredek in obstanek.

Sledi »Imenik slovenskih posojilnic, katere so član Zveze slovenskih posojilnic v Celju, njih sedež, tvrdka, upravno leto, sodnijski okraj, pošta, načelstvo oziroma ravnateljstvo, nadzorstvo oziroma računski pregledovalci, uradniki itd.«. Statistični podatki so vrejeni po vzoru prejšnjih let in kaže skupni pregled sledeče uspehe: »Lastno in tuje imetje in ostala pasiva posojilnic, katere so član Zveze slovenskih posojilnic v Celju«: Število posojilnic z neomejeno zavezo 85, z omejeno 13. Število deležev 80.585. Stanje koncem leta 1899. »% vred 1,692.734 K 85 v. Rezervne zaklade 1,679.101 K 54 v. Skupno lastno imetje 3,371.836 K 39 v. Stanje hranilnih vlog koncem leta 1899 s kapitalizovanimi obrestmi vred 31,449.816 K 63 v. Obrestna mera 4.38%. Stanje izposojil koncem leta 1899.: 946.930 K 08 v. Skupno tuje imetje 32,396.746 K 71 v. Na 1 K lastnega imetja pride tujega 9.6 K. Dobiček 250,984 K 04 v. Predplačane obresti 171.335 K 06 v.

Razna druga 11.875 K 33 v. Skupna pasiva 36.304.777 K 53 v. Stanje posojil koncem leta 1899.: 29.222.404 K 23 v. Število dolžnikov koncem leta 1899.: 50.626. Povprečno posojilo 577 K 22 v. Obrestna mera: najvišja 5.76, najnižja 5.45. Zaostale obresti 531.140 K 01 v. Naloženi denarji z obrestmi vred 3.674.314 K 49 v. Nepremičnine 1.926.903 K 10 v. Inventar 55.105 K 85 v, vrednost papirjev 64.125 K 02 v. Ostala aktiva 88.821 K 36 v. Gotovina 741.963 K 47 v. Skupna aktiva 36.304.777 K 53 v.

Zadružnikov je bilo koncem leta 1899.: 54.500. Od dobička leta 1899. porabilo se je za: rezervno zaklado 162.532 K, za dobrodelne namene 28.438 K 77 v, za dividendo 22.832 K 18 v, za nagrade 28.727 kron 27 v. Davki in neposredne pristojbine 49.854 K 26 v. Upravni stroški 149.591 K 55 v.«

(Dalje sledi.)

Vestnik „Zadružne Zveze v Celju“.

Zvezin blagovni oddelek se najlepše razvija. Opozorjamo članice, naj naročujejo potom Zveze umetna gnojila, močna krmila, semena in kmetijske stroje. Zveza posreduje tudi pri prodaji kmetijskih pridelkov.

Ravno tako ima Zveza v zalogi vse tiskovine in knjige za zadruge ter vzprejema tudi naročila na železne blagajne.

Zadruge, naročajte samo pri Zvezil!

VSEM ČLANICAM!

Pozivamo vse članice, da se po kolikor največ odposlancih udeleže »Zvezinega« občnega zbora, ki se vrši dne 18. junija ob 10. uri dopoldne v mali dvorani Narodnega doma v Celju. Za boljše razumevanje vseh Zvezinih vprašanj je to potrebno, da o njenih vprašanjih ni poučena samo ena oseba v celi zadrugi, temveč najmanj celo vodstvo zadruge in tudi drugi razumnejši zadružniki. Zatorej pridite v obilem številu!

VSEM ČLANICAM!

Kakor opažamo, se tudi v naših zadrugah vedno bolj vzbuja spoznavanje po potrebi zadružnega pouka. Več zadrug prireja že dalje časa zadružne poučne sestanke, kjer se ljudstvo poučuje o veliki važnosti zadrug in se s tem širi zadružna misel. Pozivamo vse ostale zadruge, ki sličnih sestankov dosedaj še niso prirejale, da posnemajo v lastno korist vzgled svojih sester! Kar se predavateljev tiče, bo Zveza vedno radevolje pripravljena poslati na take sestanke kakega zadružnega strokovnjaka!

Književnost.

Slovenci, čuvajmo svoje posojilnice! Pod tem naslovom je izšla v Gospodarski knjižnici Zadrुžne Zveze v Celju (št. 2.) poljudna razprava o važnosti posojilnic. Spisal jo je Zvezin tajnik Stibler. Kako potrebna je bila taka razprava, ki služi posojilnicam ob enem za reklamo, najlepše dokazuje dejstvo, da se je tega spisa takoj v začetku razpečalo desettisoč. Cena 20 v, pri večjem odjemu primeren popust. Se priporoča vsem posojilnicam v nakup in razširjenje med občinstvom, kajti čimbolj se med ljudstvom širi umevanje posojilnic, tem večjo oporo bodo posojilnice imele v narodu.

Zadrुžne in razne gospodarske vesti.

Splošna zveza avstrijskih kmetijskih zadrug na Dunaju je štela koncem l. 1913 29 včlanjenih zvez. Med temi je tudi Zadrुžna Zveza v Celju. Vse te zveze štejejo 8955 zadrug. Največja zveza je češka v Pragi 2062 članic, najmanjša pa zveza nemških kmetijskih zadrug na Južnem Tirolskem, ako se ne oziramo na še manjše špecijelne zveze gotovih zadrुžnih vrst, kakor zveza nemških kletarskih zadrug na Južnem Tirolskem, ki šteje samo 16 članic. Po narodnosti je 14 nemških, 3 slovenske, 4 češke, 1 hrvatska, 1 srbska, 1 poljska, 2 rusinski, 1 rumunska in 2 italijanski zvezi. Članic pa je v nemških zvezah 3.665, v čeških 2.915, v jugoslovanskih 1.170, v poljski zvezi 116, v rusinskih zvezah 754, v italijanskih 165 in v rumunski zvezi 164. V slovanskih zvezah, ki so včlanjene v Splošni zvezi na Dunaju, je vsega skupaj 4955 zadrug, torej velika večina cele Splošne zveze. Pripomniti pa je pri tem, da poljske zadrug iz Galicije še niso včlanjene, ravno tako manjka velika zveza čeških rafajzenovk na Moravskem, ki šteje okoli 500 članic, in še nekaj drugih manjših zvez. Če bi se pridružile še te organizacije, bi Slovani imeli v Splošni zvezi dvetretjinsko večino.

O važnosti deležev pri kmetijskih posojilnicah razpravlja nek švicarski zadrुžni list sledeče: »Pri bankah tvori podlago za sprejemanje tujih denarjev akcijski (delniški) kapital. Pri trgovskih bankah se zahteva, da naj znaša akcijski kapital 20% vsega bilančnega stanja pri hipotečnih bankah pa 10% do 15%. Čisto drugo razmerje imamo pri rafajzenovkah. Pri teh naj jamčijo za vloge deleži in pa neomejena zaveza članov. Ako seštejemo premoženja vseh članov, potem najdemo, da znaša isto skoraj pri vseh posojilnicah mnogo več, kakor

bilančne svote posojilnic. Vloge so potemtakem pri posojilnicah popolnoma varne, vkljub temu se ne sme opuščati zbirati kolikor mogoče mnogo deležnega denarja, da se ustvari zdravo razmerje med tujim in lastnim, že vplačanim kapitalom. Je to potrebno v interesu članov, da jih v slučaju kakih izgub, ki nikdar niso izključene, ni treba tirjati za plačilo na podlagi neomejene zaveze. Posebno pri zadrugah, ki se pečajo z blagovnimi posli, je želeli, da se deležni kapital kolikor mogoče poviša, ker je pri teh možnost izgube veliko večja. Neka švicarska krajinska politična oblast je radi tega tudi določila, da se pri zadrugah za blagovno poslovanje ne sme uporabiti več denarja, kakor ga je vplačanega z deleži. — Ako imamo danes zadruge z deleži po 5 do 10 frankov (1 frank = 1 K), tedaj so to napravile samo, da formalno zadostijo postavnim predpisom, kajti pri takih deležih se zbere kakih 500 do 1000 frankov, kar ne more tvoriti varne podlage za poslovanje. In vendar je hotel postavodajalec z deleži doseči neko uspešno varnostno garancijo na zunaj in za člane. Deleži naj bi bili po 100 do 200 frankov. Ker jih mnogi pri tej visokosti ne bi mogli vplačati naenkrat, vplačevalo naj bi se jih v poljubnih obročnih zneskih. Zvišanje deležnega kapitala ima še drugo prednost in sicer v tem, da daje na razpolago posojilnici stalen obratni denar. Tudi za člane je dobro, ker si s tem zberejo vlogo, ki bi je sicer morebiti ne imeli. Člani bodo pozneje posojilnici za to gotovo hvaležni. O vsem tem naj bi se vedno razpravljalo na občnih zborih posojilnic. Premožnejše člane in pa razumnejše bo gotovo lahko pridobiti, da se takoj odločijo za vplačilo višjih deležev, za revnejše se vplačevanje omogoči in olajša z uvedbo obročnih plačil. S tem se pospešuje varčnost, posojilnici pa se da trdnejša podlaga. Povsod tam, kjer so člani načelstva sami prepričani o nasvetovanem, se bode zvišanje deležev dalo z lahkoto izpeljati.

Dijaške zadruge. Vsako gibanje skuša pridobiti zase mladino, tako tudi združna misel. Za spoznavanje združništva se je med mladino, osobito tudi med dijaštvom, pri nekaterih narodih storilo že mnogo. L. 1913 pa se je storil poskus ustanoviti prvo dijaško zadrugo, da se morejo dijaki tudi že praktično uvesti v to važno gospodarsko gibanje. V Tibingenu v Nemčiji so si ustanovili visokošolci dijaško kot nakupno zadrugo, potem katere bi se za članstvo skupno dobavljale vse potrebščine, ki jih mora dijak kupovati kakor n. pr. živila, knjige, obleko, stanovanje, pisalne potrebščine i. t. d. Ustanovilo se je med dijaki istotam tudi posbno društvo, ki hoče misel dijaških zadrug zanesti v vsa mesta. Društvo je izdalo poseben oklic, v katerem omenja, kolike važnosti je, da se pridobi dijaštvo

za tako imenitno misel, kakor je združništvo ter da se skuša dijake v združništvo upeljati ravno s tem, da se jih organizira v okvirju njihovih gospodarskih potreb v gospodarske zadruge. Poziv omenja, da hoče društvo v doseg stavljenega cilja izdajati tudi poseben časopis pod imenom »Genossenschaftliche Kultur«.

Zadružna železnica se je ustanovila v bližini Pariza. Sicer nimajo niti spalnih, niti jedilnih vozov, temveč se peča samo s prevažanjem kmetijskih pridelkov. Ustanovila se je l. 1909. Dolga je 7700 m in veže skupaj tri vasi. Prvotno bi bila morala prevažati samo sladkorno peso v bližnjo sladkorno tovarno, pozneje so ji naložili spravljane vseh pridelkov iz 2000 hektarjev zemlje. Začetkom 1909 se je združilo 29 kmetovalcev, ki so se pečali z sladkorno peso. Zložili so v deležih okroglo 90.000 K in ustanovili so »Zadružno kmetijsko prevozno društvo«. Sčasoma so pristopili tudi drugi. Železnica šteje štiri postaje. Vsak član ima k bližnji postaji zopet majhno progo za male tovarne vozove, ki jih vpregajo s konji. Prevoznine se določijo vsako leto sproti in sicer na podlagi računov prejšnjega leta. Deležev je bilo koncem 1912. l. okroglo 110.000 K, čistega dobička isto leto nad 12.000 K.

Zadružno nakupovanje umetnih gnojil na Danskem. Ta mala, a vzorna kmečka država je seveda tudi glede nakupovanja umetnih gnojil zadružno organizirana. Na letošnjem občnem zboru te organizacije se je poročalo, da je znašal v l. 1913 promet 4.428.522 danskih kron proti 3.487.000 kron v l. 1912. Danska krona je 1 K 32 v. a. v. Vsega skupaj se je nakupilo in oddalo l. 1913 na člane 65 milijonov kg ali 6500 vagonov po 10.000 kg umetnih gnojil. L. 1902 je znašal promet 617.000 dan. kron, po desetih letih pa že skoraj 4½ miliona kron. Znesek prometa in množina oddanih umetnih gnojil nam kažeta, kako zelo so se umetna gnojila na Danskem že udomačila. Slovenska zemlja ima približno isto velikost, kakor Danska. Koliko pa se pri nas porabi na leto umetnih gnojil? Kvečjemu 1000 vagonov.

Zadruge in znanost. Nemški narodnogospodarski učenjak prof. Conrad se v svojem glasilu bavi z vprašanjem draginje mesa ter pride pri tem tudi na važnost kmetijskih in konzumnih zadrug. Omenja, da so zadruge mnogo odpomogle pomanjkanju mesa in da so s tem, da producenta vežejo naravnost s konzumentom, pomagale v gospodarstvu do mnogih prihrankov. Dobesedno pravi potem sledeče: »Ako se o združništvu trdi, da trpe vsled istega gmotno škodo trgovci, obrtniki, potem moramo upoštevati sicer trdo, toda nepobitno dejstvo, da so narodno-gospodarsko upravičeni samo isti podjetniki, ki morejo storiti več, kakor konzumentje sami. Konzumentje

in producentje so upravičeni vsako delo sami opraviti, ako ga izvedejo z istim gospodarskim uspehom, kakor posebni obrtniki in trgovci. Takoimenovana politika srednjih stanov, ki gre za tem, da bi se obrtnike ohranilo v dosedanem številu, samo da ostane sedanji srednji stan v dosedanem obsegu, gre preko pravega cilja in hoče doseči nekaj nedosegljivega.«

Zadružni pouk v Švici. Na visoki šoli v Zurichu se je sklenilo uvesti predavanja o zadružništvu. Prvotno se je nameravalo ustanoviti posebno stolico in urediti pouk tako, da bi predavali profesorji-teoretiki in praktiki o tem predmetu. Končno je zmagalo mnenje, da visoka šola nima naloge vzgajati praktičnih delavcev na zadružnem polju, kakor uradnikov in poslovodij za zadrugo, temveč seznanjati dijaštvo vseh vrst z velikim pomenom zadružništva, ker bodo v poznejšem življenju mnogi imeli dovolj prilike udeleževati se v raznih zadružnih organizacijah. Določila so se sledeča predavanja:

1. Uvod v gospodarski in socialnopolitični pomen zadružništva. 1 uro vsak teden za slušatelje vseh fakultet.

2. Zadružno pravo. 2 uri vsak teden s praktičnimi vajami.

3. Knjigovodstvo in poslovanje v zadrugah. 2 uri. Poučuje praktik.

4. Konzumno zadružništvo s posebnim ozirom na Švico.

5. Kmetijsko zadružništvo s posebnim ozirom na Švico. Ustanovi se tudi poseben zadružni seminar in zadružna knjižnica.

IV. danski zadružni kongres se je vršil dne 6. in 7. aprila v Kodanju. (Predzadnji se je vršil l. 1906.) Udeležba 500 zadrugarjev. Predsednik omenja, da danske zadruge rastejo, ker so potrebne. Povdarja nadalje, da se tudi na Danskem najdejo v zadružništvu stvarna nesoglasja, vkljub temu so se vsi Danci zedinili v tem mnenju, **da morajo biti zadruge v vsem, kar se tiče cerkve, šole in politike, nevtralne.** Tudi se je povdarjalo, da se nahaja zadruga samo tedaj na pravi poti, ako se dobiček zadružnega dela deli med zadružnike sorazmerno s prometom, ki so ga naredili poedini zadružniki z zadrugo. O revizijah se je povdarjalo, da so se izkazale kot potrebne, vendar ni misliti na državno revizijo, ta bi zadrugam samo škodovala, temveč zadruge naj se združijo v samostojne revizijske zveze (kakor pri nas!). Govorilo se je tudi o potrebi onemogočiti vsako konkurenčno zadrugo. Če že obstoji kje na enem kraju po več istovrstnih zadrug, se jih mora združiti v eno samo, kajti jedro zadružnega gibanja je vendar skupno delo in združenje posameznih sil. Naslednji govornik je razpravljal o socialnem (družabnem) pomenu zadrug. Zadružništvo je tudi socialno gibanje, kajti na zadružnem delu te-

melji danes v Danski vse razdeljevanje vrednot kmetijskogospodarskega dela. Zadrúžništvo ustvarja **malim in velikim** posestnikom **enake** oddajne razmere in **enake** cene. Industrija in zasebna trgovina tožite, da njiju zadrúžništvo uničuje. To je pomota. Trgovski stan ravno ni bil zmožen producentu in konzumentu nuditi enakih koristil, kakor zadruga. Kjer pa je to dosegel, tam ga zadrúge tudi niso izrinile. Gospodarski napredek pa pomeni, da občujeta producent in konzument naravnost, brez zasebne medtrgovine. V to se bo morala vživeti tudi industrija. Govornik opozarja na ringe (kartele), ki povzročajo konzumentom hudo škodo. Pomoč se more proti temu najti samo v zadrúžništvu. Za to ima Danska že mnogo praktičnih dokazov. N. pr. cement, o katerem se je istotako govorilo na tem kongresu (glej »Zadruga« april 1914). Zadrugarji so z velikim navdušenjem pozdravili boj proti cementnemu ringu. Govorilo se je nadalje o zadrúžnem izvozu surovega masla in o zadrúžnih življenjskih zavarovalnicah. Drugi dan se je razpravljalo o zadrúžnem nakupovanju premoga. Tudi o tem smo že poročali v zadnji »Zadrugi«. Že v prvem letu se računi pri premogu na 3000 vagonov nakupa. Interesirane so na skupnem nakupu premoga v prvi vrsti zadrúžne klavnice, mlekarske zadrúge, konzumne zadrúge in zadrúžne opekarne. Ob enem se je govorilo o potrebi osnovati poseben fond za boj proti ringom in kartelom. Vsi zadrugarji cele Danske naj bi prispevali v ta fond. Do sklepa ni prišlo, pač pa so bili vsi govorniki edini v mnenju, da je potrebno bojevati se z združenimi močmi proti ringom in da je treba ustanoviti v to svrho poseben agitacijski fond. Končno se je poročalo o zadrúžni banki. Na Danskem gre zadrúžni razvoj drugo pot, kakor n. pr. pri nas. Mi smo začeli s posojilnicami, na Danskem so pričeli s produktivnimi, nakupnimi in prodajnimi zadrugami. Posojilnice so začeli ustanavljati še le zadnja leta. Denarna centrala danskih zadrug pa se ustanavlja še le sedaj in bo pričela z poslovanjem najbrže še l. 1914. S tem je bil ta zanimivi zadrúžni kongres končan.

Ali upliva umetno gnojenje tudi na mleko? (K. Zischka, dipl. kmetovalec.) Splošno je znano, da je kakovost in množina mleka v veliki meri odvisna od krme. Dobra krma učinkuje, da ostane mleko dalje časa sveže in sladko, upliva pa tudi ugodno na osirjenje in vobče naboljšanje redilnih snovi mleka. Vsled tega je potrebno, da pokladamo kravam pred vsem dobro krmo v zadostni meri. Veliko krme, ki je ob enem bogata na redilnih snovinah pa nam ne more nuditi zemlja, gnojena enostransko z navadno gnojnico, katera tvori še danes pri veliki množini naših alpskih kmetij edino gnojilo za travnike. Ako hočemo doseči v vsakem oziru bogato košnjo, je na vsak način

potrebno, da dovajamo travnikom in pašnikom kali in fosforovo kislino v obliki umetnega gnojja. Enostransko gnojenje z gnojnico nam ne daje za dalje časa dobre krme, temveč bolj robato z debelo slamo, katera ima le malo redilno vrednost. Le na travnikih, primerno gnojenih z kalijevim-fosforovim gnojilom raste dobra trava in detelja. V umetnem gnojenju imamo sredstvo, s katerim nam je mogoče znatno izboljšati mlečne razmere v našem gospodarstvu, kajti gotovo je, da ima seno oz. otava iz skrbno gojenih in pravilno gnojenih travnikov in pašnikov veliko večjo redilno moč. Preizkusna postaja Münster je seno iz gnojenih in negnojenih travnikov natančno preiskala ter je prišla do sledečega rezultata: na negnojenih travnikih sestavina sena na skupni beljakovini: 7.91%, tolščobi 1.91%, pepelu 6.55%; na travnikih gnojenih z kajnitom in tomaževo žlindro: na beljakovini: 11.46%, tolščobi 2.97%, pepelu 7.64%. Ako vzamemo pri preračunanju redilne vrednosti za podlago, koliko beljakovine in koliko tolščobe vsebuje seno, pridemo do zaključka, da odgovarja 142 meterskih stotov sena iz negnojenega travnika 100 meterskim stotom s kajnitom in tomaževo žlindro gnojenega. Kar se pa tiče zvišanja množine mleka pri pokladanju krme iz gnojenih travnikov, spominjamo na izvajanja prof. dr. Heinricha, ki pravi v svojem spisu »Gnoj in gnojenje« sledeče: »Molzna krava, kateri se je pokladala krma iz travnikov gnojenih s kajnitom in tomaževo žlindro, je producirala dnevno 1 liter mleka več, kakor pa prej, ko je dobivala krmo iz istega, toda negnojenega travnika.« — Iz teh izvajanj jasno sledi, da učinkuje gnojenje v veliki meri na kakovost in množino mleka.

Dansko mleko na Avstrijskem. Danci uvažajo mlečne izdelke, surovo maslo in sir, celo na Avstrijsko. Ta uvoz raste od leta do leta. Prejeli smo iz Danskega mlečnih izdelkov l. 1909. 50 vagonov, l. 1910. 72 vagonov, l. 1911. 180 vagonov, l. 1912. 271 vagonov in l. 1913. 500 vagonov, kar pomeni že lepe milijone, ki bi si jih bili zaslužili lahko tudi avstrijski kmetovalci, če bi v zadostni meri uvaževali važnost mlekarstva. Nekatere kronovine so pri nas v tem oziru še čisto zaostale. Kar se tiče Slovencev, smo posebno na Štajerskem in Koroškem doslej še silno malo storili za mlekarstvo. In vendar je to za kmetovalca že radi tega silno važna panoga, ker je edina, kjer si kmetovalec lahko zagotovi stalen mesečni dohodek. Razum tega se z mlekarstvom povsod povzdigne tudi živinoreja.